

EĞİTİM SEN ÜYESİ ÖĞRETMENLERİN SENDİKALARINDAN BEKLENTİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

**The Opinions Of The Teachers Being The Members Of Eğitim Sen On The
Expectations From Their Union**

Barış Aksoy*
İlhan Günbayı**

Öz

Bu araştırmanın temel amacı Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası üyesi öğretmenlerin sendikalarından beklentilerini ortaya koymaktır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilimden yararlanılmıştır. Örneklem olarak, yine nitel çalışmalarda kullanılan amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma Antalya ili merkezinde görev yapan en az 5 yıllık Eğitim Sen üyesi 6 kadın ve 6 erkek öğretmen olmak üzere toplam 12 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma verileri, nitel veri analizi tekniklerinden içerik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Çalışma sonuçları öğretmenlerin görüşlerini yansıtan bulgular içermekte olup, bu bulgular, görüşlerdeki kişilerarası gerçekliğin yanı sıra bireysel gerçekliğin ortaya çıkarılması adına katılımcılar tarafından metaforlarla desteklenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre Eğitim Sen öğretmenlerin beklentilerinin çoğunu karşılayamamaktadır. Ancak katılımcılara göre bu beklentilerini karşılayabilecek tek sendikan Eğitim Sen'dir. Öğretmenler sendika-siyaset ilişkisi dengesizliğinden rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Sendika, siyaset, öğretmenler, beklentiler, metafor

Abstract

The main objective of this study is to understand the expectations of teachers being the members of Eğitim Sen from their union. In the study qualitative research method and phenomenology was employed. For choosing samples, criterion sampling which is a technique in purposive sampling method within qualitative sampling methods was used. As a data collection instrument a semi structural interview form was used in the study. The study was carried out on a total of

* Öğretmen, Bahtlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Antalya, Türkiye. / baksoy58@hotmail.com
Teacher, Bahtlı Vocational and Technical Anatolian High School, Antalya, Turkey

** Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi, Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye. / igunbayi@akdeniz.edu.tr

Prof. Dr., Akdeniz University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences Educational Administration, Supervising, Planning and Economy, Antalya, Turkey.

Geliş Tarihi / Received: 02.09.2015 - Kabul Tarihi / Accepted: 10.10.2015

12 teachers, 6 of whom were female and 6 of whom male and were the members of Eğitim Sen for at least 5 years, working in Antalya province. Data analysis was done using content analysis technique, which is one of the qualitative data analysis techniques. Results of the study contained the findings reflecting the opinions of teachers and these findings were supported by metaphors to reveal the subjective realities of the participants as well as inter-subjective realities of them. According to the result of the study, Eğitim Sen came up short the most of the expectations of the teachers. However, according to the participants Eğitim Sen was the only union which could be able to meet these expectations. The teachers complained about the imbalance between union and politics.

Keywords: Union, politics, teachers, expectations, metaphor

Giriş

Sendika, Fransızca bir kelime olan ve “hakkını koruyan kimse” anlamına gelen “sendik” (sendiqué) sözcüğünden türemiştir. Sendika, kelime kökeni olarak “hakkını korumak isteyenlerin bir araya geldiği yer” anlamına gelir (Aydoğanoglu, 2010:7). Sendikalar diline, dinine, rengine, cinsiyetine, siyasi görüşüne bakmaksızın tüm emekçilerin ekonomik, sosyal, demokratik hak ve çıkarlarını kazanmak, korumak ve geliştirmek amacıyla oluşmuş kitlesel sınıf örgütleridir.

De Cenzo – Robbins’e (2002) göre çalışma hayatındaki örgütlerin en önemlilerinden birisi de sendikadır. Sendikalar ülke yasaları çerçevesinde üyelerini, yönetime karşı temsil etme, eğitime, mesleki ve kişisel gelişimi sağlama, sosyal ekonomik ve özlük haklarını koruma, hukuksal yardımda bulunma, üyeleri arasında yardımlaşmayı sağlama gibi çalışmalarda bulunurlar (Kayıkçı, 2013:100). Çağdaş yönetim anlayışlarında sendikalara yönetimlerin işini kolaylaştırmak gibi bir görev de verilmiştir.

Sendikaların siyasi partilerin yerine getirmesi mümkün olmayan kendine özgü özellikleri ve amaçları vardır. Sendika- siyaset ilişkisi bu amaçları gerçekleştirmek, siyasal alanı desteklemek ve onu güçlendirmek amacıyla kurulur. Tarih içinde işçi ve emekçi sınıfların sendikal mücadelelerinde siyasal partilerin varlığından yararlanmaya başlamaları sendikal mücadelenin önemini azaltmamış aksine gücünü ve önemini daha da arttırmıştır (Aydoğanoglu, 2011: 20). Buna göre sendikalar siyasetin bir parçasıdır. Yani sendikalar siyasetin içindedir. Ancak sendikaların siyasetin bir parçası olması iç içe olduğu anlamını taşımamalıdır. Sendikalar öncelikle sermayeden, devletten ve siyasal partilerden bağımsız olarak hareket etmeli, ortak hedefler doğrultusunda siyasal partilerle dayanışma göstermeli, bu dayanışmayı gösterirken üyelerinin hak ve çıkarlarını gözetmelidir.

Gerşil'e (1997) göre dünyada öncelikle özel işletmelerdeki işçilere sendikal haklar verilmiş, kamu kesiminde çalışanlara özellikle de memurlara sendika hakkı daha geç ve sınırlı özgürlüklerle tanınmıştır. Bu durum, Türkiye'de de benzer bir seyir izlemiştir (Sarpkaya,2006:188). Eğitim çalışanlarının ilk örgütü, Dar-ül-fünun ve Dar-ül-muallimin mezunlarının Temmuz 1906 Devrimi'nden sonra kurdukları Encümen-i Muallimin'dir. Bu örgütün yanı sıra, adı "Öğretmenlerin Haklarını Savunmak" anlamına gelen Muhafaza-i Hukuk-u Muallimin Cemiyeti adında ikinci bir örgüt de kurulmuştur. Bu örgütler daha sonra birleşerek, Cemiyet-i Muallimin adını almıştır (Erdem, Evren, Yıldırım, 1995: 13). Ülkemizde "memur" adı altında istihdam edilen kamu emekçileri 1960'lara kadar cemiyet, birlik ve dernek şeklinde örgütlenmişlerdi. Sendikal örgütlenmenin birinci dönemi ise 1961 Anayasası'nın tanıdığı örgütlenme hakkının hayata geçirilmesiyle başlamıştır (Üzüm, 2011:43).

Koç'a (1999) göre memur sendikalarının en önemlileri, 1965'te kurulan Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) ve Türkiye İlkokul Öğretmenleri Sendikası'ydı. Bu iki sendikanın 15-19 Aralık 1969'ta gerçekleştirdikleri "Büyük Öğretmen Boykotu" Türkiye'deki en önemli grevlerin başında gelmektedir (Sarpkaya, 2006:189). Baykurt'a (2000) göre 12 Mart 1971'de yapılan askeri darbenin ardından 1961 Anayasasının 46.maddesindeki "çalışanlar" sözcüğü yerine "işçiler" sözcüğü kondu. Ayrıca 119. Madde şu biçime sokuldu: "Memurlar siyasi partilere ve sendikalara üye olmazlar". TÖS, bu yasal düzenlemelerden sonra, kendi üyelerine "Tüm Eğitim ve Öğretim Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği"ni (TÖB-DER) kurdurdu. TÖB-DER de 1980 askeri darbesinden sonra kapatıldı. Yöneticilerin çoğu hapse atıldı, sürüldü (Sarpkaya,2006:189).

Altunya'ya (1988) göre 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra, 1986'da sekiz öğretmenin öncülüğünde ABECE adında bir eğitim dergisi çıkarıldı. Dernekler yasası öğretmenlerin derneklere üye olmasını engelliyordu. Bu yüzden ABECE dergisi etrafında toplananlar, emekli öğretmenlere "Eğitimciler Derneği"ni (EĞİT-DER) kurdurdular. EĞİT-DER'in asıl kuruluş amacı, öğretmenlere sendikalaşma yolunu açmaktı. EĞİT-DER'in ve akademik çevrelerin çabalarıyla 1981 Anayasasında memurların sendikalaşmasını yasaklayan ya da serbest bırakan bir hüküm olmadığı saptandı. Bu durum, memur sendikalarının kuruluşuna hukuksal bir zemin oluşturdu. Ayrıca Türkiye'nin imzaladığı ILO sözleşmeleri, İnsan Hakları Avrupa sözleşmesi gibi belgeler de iç hukuku bağlayıcı belgeler olarak kabul edildi. 28 Mayıs 1990'da Eğitim İş Kolu Kamu Görevlileri Sendikası (Eğitim-İş) kuruldu. Bu sendika 1971'den

sonra kurulan ilk memur sendikası oldu. 13 Kasım 1990’da Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğit-Sen) kuruldu (Sarpkaya, 2006:189).

Eğitim emekçilerinin meşru haklarını kullanarak örgütledikleri ve diğer kamu emekçilerine de umut veren, yol gösteren sendikaları çeşitli yasal ve fiili engellemelere, baskılara karşın hızla kitleselleşmiş ve on binlerce eğitim emekçisiyle buluşmuştur. EĞİTİM-İŞ ile EĞİT-SEN 23 Ocak 1995’te birleşerek EĞİTİM SEN’i kurmuşlardır (Eğitim Sen, Erişim Tar. 15/ 08/ 2015).

EĞİTİM SEN;

- Kendi iç işleyişinde demokratik merkezîyetçilik esaslarına göre çalışır.
- Üyelerinin eleştiri ve öneri haklarını kullanmalarını, karar süreçlerine katılmalarını özendirir.
- Devletten, sermayeden, siyasal parti ve kuruluşlardan örgütsel olarak bağımsızdır.
- Kadın üyelerinin, çalışma yaşamında ve sendikal etkinliklerde kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarına çözümler üretir. Ek haklar elde etmelerinde onlara olanaklar sunmaya çalışır.
- Demokrasiden yanadır. Ülkemizde demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla işleminin mücadelesini yürütür. Evrensel düzeyde insanlığın elde ettiği haklara ülkemiz insanlarının da sahip olmasını savunur.
- Özgürlüklerden yanadır. Toplumsal değişim ve dönüşümün, özgürlükçü bir tutumla olanaklı olduğunu kabul eder.
- Düşünce ve ifade özgürlüğünün insanların en temel hakkı olduğunu kabul eder ve bunun için mücadele eder.
- Sömürünün karşısındadır. Emeğin sermayeye karşı yürüttüğü mücadelede, işçi sınıfının ve emekçi halkın yanında yer alır.
- Barıştan ve kardeşlikten yanadır. Anadolu mozaiğinde farklı kültürlerin, farklı kimliklerin olduğunu kabul eder (Eğitim Sen, Erişim Tar. 15/ 08 / 2015).

Türkiye’nin 81 ilinde 100 şubesi (Eğitim Sen, Erişim Tar. 15/ 08 / 2015) ve Mayıs 2015 itibari ile 127.214 (Resmi Gazete, Erişim Tar. 15/ 08/ 2015) üyesi bulunan, üyelerinin karar alma süreçlerine katılmalarını özendirme iddiası taşıyan Eğitim Sen üyesi öğretmenlerin sendikalarından beklentilerini belirtmeleri Eğitim Sen’in önümüzdeki süreçte yapacağı çalışmalara katkı koyması açısından önemlidir.

Bu araştırma üyelerinin ekonomik, demokratik, akademik, sosyal, kültürel, hukuksal, siyasal, mesleki özlük hak ve çıkarlarını koruyup geliştirmeyi ve üyelerine insanca bir yaşam düzeyi sağlamayı amaçlayan EĞİTİM SEN'in yapacağı çalışmalara ilişkin öğretmenlerin beklentilerinin tespit edilmesi, bu beklentilerden yola çıkarak yaptığı çalışmaların üyeleri tarafından nasıl algılandığı, örgütsel yapısının iyi işleyen ve aksayan yönlerinin tespit edilmesi, aksayan yönlerin düzeltilmesi ve üyelerinin beklentileri doğrultusunda geliştirilebilmesi açısından önemlidir.

Araştırmanın Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM SEN) üyesi öğretmenlerin sendikalarından beklentilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

Katılımcıların (öğretmenlerin);

1. Eğitim Sen'e üye olma nedenleri nelerdir?
2. Sendikanın amacının ne olması konusundaki görüşleri nelerdir?
3. Eğitim Sen'den beklentileri nelerdir?
4. Eğitim Sen'in bu beklentileri karşılayabilme konusundaki düşünceleri nelerdir?
5. Eğitim Sen'in siyasal iktidarla ilişkisi ne düzeyde olması gerektiği ile ilgili düşünceleri nelerdir?
6. Eğitim Sen'in ekonomik ve siyasal sürece denk düşen politikalara ve eğitim sisteminin mevcut haline yönelik alternatif politikalar üretip üretmediğine dair düşünceleri nelerdir?
7. Eğitim Sen'in karar alma süreçlerine dair beklentileri nelerdir?
8. Sendika-siyaset ilişkisi nasıl olmalıdır konusundaki beklentileri nelerdir?
9. Sendikanın sınıf ve kitle sendikacılığı yapabilme noktasındaki düşünceleri nelerdir?
10. Eğitim Sen'in eğitimin güncel sorunlarını işyerlerinde tartışabilme ve bu sorunlar üzerinden üyelerine bilinç geliştirici çalışmalar yapabilme konusundaki düşünceleri nelerdir?
11. Sendikacılığı neye benzettiklerine dair düşünceleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel desende tasarlanmış olup, Eğitim Sen üyesi öğretmenlerin sendikalarından beklentilerine ilişkin görüşlerinin derinlemesine incelenmesine olanak veren olgubilim/fenomenolojik yaklaşım benimsenmiştir. Olgubilim

yaklaşımı farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 78). Patton'a (1990: 71) göre olgubilim araştırması insanların bir olgu ile ilgili deneyimlerini ve bu deneyimlerini nasıl yaşadıklarını anlamaya odaklanır.

Araştırmacının Evreni ve Örneklemi

Araştırmacının evrenini Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerde çalışan 3018 Eğitim Sen üyesi öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada, katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme dikkate alınarak seçilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemleri tam anlamıyla nitel araştırma süreci içinde ortaya çıkmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:135). Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanan bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 201:140).

Katılımcılar belirlenmeden önce araştırmacı tarafından bir ölçüt listesi oluşturulmuştur. Katılımcıların belirlenmesinde ölçüt olarak, Eğitim Sen'de en az 5 yıldır üye olmak kriteri dikkate alınmıştır. Ayrıca çalışma grubu belirlenirken kadın ve erkek sayılarının ve görev yapılan okul türünün (ilkokul, ortaokul ve lise) eşit olması amaçlanmıştır. Katılımcılar belirlenirken görüşme yapmayı kabul etme ve katılmaya istekli olma durumu da göz önünde bulundurulmuştur. Katılımcıları tanıttıcı bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1¹

Katılımcı	Cinsiyet	Kurum Tipi	Sendika Üyelik Süresi	Görüşme
A	Erkek	Lise	14 yıl	Evet
B	Erkek	İlkokul	14 yıl	Evet
C	Erkek	Ortaokul	9 yıl	Evet
D	Erkek	İlkokul	13 yıl	Evet
E	Erkek	Ortaokul	14 yıl	Evet
F	Erkek	Lise	14 yıl	Evet
G	Kadın	Ortaokul	14 yıl	Evet
H	Kadın	İlkokul	14 yıl	Evet
I	Kadın	Lise	8 yıl	Evet
J	Kadın	Ortaokul	14 yıl	Evet
K	Kadın	Lise	14 yıl	Evet
L	Kadın	İlkokul	14 yıl	Evet

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Eğitim Sen üyesi öğretmenlerin sendikalarından beklentilerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, bireylerin deneyimlerine, görüşlerine, tutumlarına ilişkin bilgi edinmede kullanılan veri toplama aracıdır. Patton'a (1987, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013:148) göre görüşmenin amacı, bir bireyin iç dünyasına girmek ve onun bakış açısını anlamaktır. Görüşme yoluyla deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar ve zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyeni anlamaya çalışırız (Yıldırım ve Şimşek, 2013:148). Katılımcıların görüşme esnasında verdikleri cevapların altında yatan nedenleri derinlemesine irdeleyebilmek ve sürece bağlı olarak katılımcılara yeni sorular yöneltebilmek amacıyla, çalışmada; Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu tercih edilmiştir.

Araştırma Verilerinin Analizi

Çalışmada içerik analizi yapılarak, sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulmuş ve doğrudan anlatımlara yer verilerek, ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular araştırma hedefleri doğrultusunda sınıflandırılarak nitel araştırma paket programı NVIVO 10 kullanılarak açıklanması ve yorumlanması yoluna gidilmiştir.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliliği

Çalışmanın geçerlilik ve güvenirliliğinin sağlanması amacıyla çeşitli adımlar takip edilmiştir. (i)Bireysel görüşmeler yoluyla veriler toplanmıştır. (ii) Veriler herhangi bir yorum yapılmadan direkt alıntılar olarak kullanılmıştır. (iii)Eğitim Sen üyesi öğretmenlerin görüşlerini öğrenebilmek amacıyla gönüllülük temelli amaçlı örneklem metodu kullanılmıştır. (iv)Çalışmanın iç güvenirliliğini sağlamak açısından veriler iki bağımsız araştırmacı tarafından kodlanmış ve temaların kodlayıcılar arası güvenirliliğine "kappa" analizi ile bakılmıştır. Kappa değeri 0.81 olarak bulunmuştur ve bu da kodlamalar arasında mükemmel düzeyde bir uyumun olduğunu göstermiştir (Landis ve Koach, 1977: 165).

BULGULAR

Bu çalışmada Eğitim Sen üyesi öğretmenlerin sendikadan beklentilerine ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Her bir alt probleme ait bulgular tablollaştırılmış ve veriler frekans dağılımlarıyla birlikte verilmiştir.

1-Eğitim Sen’ e Üye Olma Nedenleri

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin Eğitim Sen’ e üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Tablo 2’ de elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 2- Eğitim Sen’ e üye olma nedenlerine ilişkin frekans ve % dağılımı

Üye Olma Nedenleri	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Düşünceye yakınlık			x		x	x		x		x	x	x	58.31
Örgütlülüğe inanma		x			x					x		x	33.32
Mesleki ve özlük haklarını koruma	x	x			x								25.00
Eğit-Sen’in devamlılığı	x	x											16.66
Mücadeleyi ortaklaştırmak	x	x											16.66
Parasız, laik, bilimsel, anadilinde eğitimi savunusu			x							x			16.66
Ekonomik demokratik mücadele	x												8.33
Ekonomik çıkarlar		x											8.33
Demokrasi mücadelesi		x											8.33
Sorunlara duyarlılık	x												8.33
Okullardaki idareci baskısı		x											8.33
Asi tutumu			x										8.33
Arkadaş ısrarı				x									8.33
Okul müdürünün teşviki							x						8.33
Geleneksel bakış									x				8.33
Farklılıkların birlikteliği										x			8.33

Tablo 2’ de görüldüğü gibi genel olarak öğretmenlerin Eğitim Sen’ e üye olma nedenlerini yorumlarsak; 58.31 ile düşünceye yakınlık ilk sırayı almaktadır. Daha sonra %33.32 ile örgütlülüğe inanma gelmektedir. Mesleki ve özlük haklarını koruma %25 oranında yer almaktadır. Sonra %16.66 ile Eğitim-Sen’in devamlılığı, mücadeleyi ortaklaştırmak, parasız, bilimsel, laik, anadilinde eğitim savunusu ve mesleki ve özlük haklarını koruma gelmektedir. Ekonomik demokratik mücadele, ekonomik çıkarlar, demokrasi mücadelesi, sorunlara duyarlılık, mücadeleyi ortaklaştırmak, asi tutum, arkadaş ısrarı, okul

müdürünün teşviki, geleneksel bakış ve farklılıkların birlikteliği gibi nedenler ise Eğitim Sen'e üye olmalarında %8.33 oranında etkili olmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Eğitim Sen'e üye olma nedenlerine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

12 Eylül öncesinden gelen siyasal yapılar Eğit Sen'de hayat buldu ve buradan mücadeleyi yükseltmeye başladılar. Tabi ki sendikaların özü içeriği özellikle çalışanların hak ve çıkarlarını korumak olduğuna göre iki kategoride değerlendirebiliriz. 1-Çalışanların ekonomik, demokratik, özlük haklarını ön plana çıkartan bir mücadele yürütmek, 2-Yaşadığımız ülkenin ve dünyanın sorunlarına duyarlı ve o sorunları ortadan kaldıracak mücadeleyi yürütmek, mücadeleyi ortaklaştırmak ve geliştirmek amacıyla kurulduğunu düşündüm ve dolayısıyla Eğitim Sen'e, önce Eğit Sen'e birleşmeden sonra da Eğitim Sen'e bu nedenle üye oldum (A1,1, 2, 5, 6, 12).

Birlikte mücadele edebilmek, hak ve çıkarlarımızı korumak için Eğit Sen'e üye oldum. Sonrasında ise Eğitim Sen'e üyeliğim devam etti. Biraz daha açmak gerekirse; sonuçta bütün meslek dalları, çalışanlar; emekçiler hatta halkın büyük bir bölümü örgütlendikçe kendi haklarını koruyabiliyorlar; yeni haklar kazanabiliyorlar. Örgütlü olmadıkları dönemlerde birçok haklarını kaybedebiliyorlar. Açlıkla, yoksullukla, işsizlikle boğuşuyorlar. Ne zaman ki örgütlendiler bu sorunların birçoğunun çözüldüğünü görmekteyiz. Ne zaman ki örgütlükleri dağıldıysa iktidarların baskısı arttı, kazanımlar kayboldu. Birinci neden bu yani ekonomik çıkarlarım. İkinci neden ise şu, bu ülkedeki demokrasinin eksik, hatta olmamasından kaynaklı. Eğitim Sen de örgütlenerek demokrasi mücadelesi vermek istediğim için üye oldum. Üçüncüsü ise çalıştığımız işkolunda okullarda ciddi anlamda idareci baskısı var; bu baskıyı kırmak amacıyla önce Eğit Sen'de sonra Eğitim Sen'de örgütlendim (B1,1,3,4,6,7,12,15).

Eğitim Sen'e geleneğinden gelen asi tutumu, savunduğu değerler adına yani laik, bilimsel, anadilde eğitimi savunduğu için ve dünya görüşüme yakın olduğu için üye oldum (C1,8,9,11).

2001 yılında arkadaşlarımın ısrarı üzerine, toplu görüşme döneminde yetkili sendika olabilmesi için Eğitim Sen'e üye oldum. Üye olmadığım yıllarda da aslında Eğitim Sen'in içindeydim. Üye olmuyordum çünkü şöyle bir düşüncem vardı. Ben bu sendikanın üyesi olursam sorumluluğunu da taşımam gerekir gibi bir düşüncem vardı. Çok idealize etmiştim. O yüzden gecikmiş bir üyelik benimkisi (D1,10).

Bir kere sendikal ilkelerinin kendi fikirlerime uyduğu için, örgütlülüğe inandığım için, öğretmenlerle ilgili tüm mesleki ve özlük haklarını koruyup geliştirecek en iyi sendika olduğuna inandığım için üye oldum (E1,11, 12, 15).

Eğitim Sen'e üye olma nedenim aslında politik. Çünkü ben 80 öncesinin bir insanıyım. Politik bir geçmişim de var. Doğal olarak sendika konusunu bilmek gibi bir yanımda vardı. Sendika nedir, ne işe yarar gibi konulara vakıftım. Politik yanımla bu yanımda birleşince mesleğe atıldıktan sonra Eğitim Sen'e üye oldum (F1,11).

Beni Eğitim Sen'e o dönemki okul müdürüm üye yaptı. Geçen bu zaman içinde de kesinlikle doğru sendikada olduğuma inanıyorum. Yani müdürüm benim yerime iyi bir tercih yapmış. Kendi isteğimle bir sendika seçmiş olsaydım bu Eğitim Sen olurdu (G1,13).

Eğitim Sen'in dünyaya, insana ve eğitime bakışı tamamen beni ifade ettiği için üye oldum. Görüşleri, durduğu yer beni ifade ediyor (H1,11).

Aslında gelenekten gelme bir üyelik sürecim var. Dedem TÖBDER kurucularından. Babam ise Eğitim Der ve Eğitim Sen aktivistlerinden. Ben de bu geleneğin temsilcisi olan Eğitim Sen'e öğretmenliğimin üçüncü yılında üye oldum (I1).

Öğretmenliğe ilk başladığım yıl, stajyerken üye oldum. Çünkü örgütlü olmanın, örgütlü yaşamın çok önemli ve değerli olduğunu düşünüyordum. Bu nedenle sendikaya üye oldum. Benim dünya görüşüme en yakın sendika olarak gördüğüm içinde Eğitim Sen'e üye oldum. Eğitim Sen'in tüzüğü, bilimsel, laik ve anadilinde eğitim talebi, farklılıkların bir arada bulunabilmesi gibi nedenlerle Eğitim Sen'li oldum (J1,9, 11, 15, 16).

Eğitim Sen'e stajyer öğretmenken üye oldum. Düşüncelerime en yakın sendika olarak gördüğüm için üye oldum. Üye olmaya gittiğimde neden gelip üye yapmıyorsunuz, stajyer öğretmenlerle iletişim kurmuyorsunuz diye kızdım (H1,11).

Sendikaya üye oldum çünkü örgütlülüğe inanıyorum. İnsanların ancak bir araya gelerek bir şeyleri değiştirebileceğine inanıyorum. Eğitim Sen'e üye oldum çünkü hayatı algılayışı, dünyayı algılayışı, eğitime bakışı Eğitim Sen'e üye olmamı sağladı (L1,11,15).

2-Sendikanın Amaçları

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin sendikanın amaçlarına ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Tablo 3’de elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi genel olarak öğretmenlerin sendikanın amaçlarına ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %75 ile ekonomik ve özlük hakları mücadelesi ve demokrasi mücadelesi ilk sırayı almaktadır. Sonra 16.66 ile çalışma şartlarının düzenlenmesi, haksızlığa uğradığında üyenin yanında bulunması, dayanışmayı örgütlemesi, parasız laik bilimsel anadilinde eğitim mücadelesi ve emekçiler lehine uygulamalar amaçları gelmektedir. Üyelerin sosyal, kültürel yönden desteklenmesi, akademik haklar mücadelesi, tüm eğitim emekçilerinin hakları mücadelesi, eğitimin niteliğini arttırıcı çalışmalar yapmak, insanın gelişimini sağlamak, evrensel değerleri gözetmek gibi amaçlar sendikanın amaçları noktasında %8.33 oranında etkili olmuştur.

Tablo 3- Sendikanın amaçlarına ilişkin frekans ve yüzde dağılımı

Sendikanın Amacı	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Ekonomik ve özlük hakları mücadelesi	x	x	x	x	x	x			x	x		x	75.00
Demokrasi mücadelesi	x	x	x	x	x	x	x			x		x	75.00
Çalışma şartlarının düzenlenmesi	x								x				16.66
Haksızlığa uğradığında üyenin yanında bulunması			x								x		16.66
Dayanışmayı Örgütlemesi							x				x		16.66
Parasız,bilimsel,laik, anadilinde eğitim mücadelesi				x						x			16.66
Emekçiler lehine uygulamalar									x	x			16.66
Otoriter uygulamalara karşı mücadele		x											8.33
Üyelerin sosyal, kültürel yönden desteklenmesi			x										8.33
Akademik haklar mücadelesi						x							8.33
Tüm eğitim emekçilerinin hakları mücadelesi							x						8.33
Eğitimin niteliğinin artması								x					8.33
İnsanın gelişimini sağlama								x					8.33
Evrensel değerleri gözetme								x					8.33

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikanın amaçlarına ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Çalışma şartlarının düzenlenmesi, maaşlarımızın arttırılması, çalışırken işverenle ve onların temsilcileriyle olan ilişkilerimizin düzenlenmesi, işyerlerimizde yani okullarımızda var olan demokratik, ekonomik, özlük haklarımız nelerdir, hangi haklarla çalışacağız gibi konuların belirlenmesi gibi birçok konu vardır. Dolayısıyla bu konuları biz bireysel olarak tek başımıza gerçekleştiremeyeceğimize göre örgütlü bir şekilde yapmak durumundayız. Bu hakların savunulmasıdır. Kısaca belirtmek gerekirse ekonomik ve özlük haklarımız, yaşayacağımız, emeğimizin karşılığında, bir ücretin bize ödenmesi, iki, çalışma şartlarımızın iyi bir şekilde düzenlenmesi bu mücadelenin özünü oluşturur (A2,1, 2, 3).

Ekonomik çıkarlar için mücadele ederken ülkede var olan demokrasi mücadelesi katkı sunmalıdır. Emekçilerin ekonomik ve demokratik haklarını korumak için mücadele eden bir sendika olmalı. Çalışanların açlığına, yoksulluğuna karşı maaş zamları için mücadele örgütlemeli, özlük haklarına sahip çıkmalı aynı zamanda bu ülkedeki faşizan uygulamalara karşı mücadele etmeli (B2, 1, 3, 4).

Sendikanın amacı üyelerinin ekonomik, demokratik hakları için mücadele etmek, üyelerinin sosyal, kültürel yönden desteklenmesi, onların her türlü haksız tutum karşısında korunması (C2, 1, 3, 5, 6).

Üyelerinin özlük haklarını savunmak, demokrasiyi savunmak, anadilde eğitimi bilimsel pedagojik gerekçeleri olduğu için savunmak, eğitim emekçilerinin bir örgütü olarak şu anki amacının doğru bir amaç olduğunu düşünüyorum (D2, 1, 3, 13).

Sendika eğer demokratik haklarla ilgili veya eğitimin niteliğiyle ilgili sorunlar olmazsa sadece hak alma kurumu olurdu. Ama bizim ülkemizde maalesef sendika kendi mesleki alanı dışında ülkemizin demokratikleşmesi içinde mücadele etmek zorunda. Çünkü ülkemizde burjuva demokrasisi bile yok. Örneğin İsveç'teki bir sendikayı sadece mesleki hakları elde etme örgütü olarak görebiliriz, böyle tanımlayabiliriz. Mesleki ve ekonomik hakların ötesinde bir mücadele yürütmeyebilir. Ama bizim gibi ülkelerde demokratik haklar içinde mücadele etmek gerekiyor (E2, 1, 3).

Sendikanın amacı belli aslında. Üyelerinin ekonomik, demokratik, özlük ve akademik haklarını özellikle emek anlamında savunmak, bunları kalıcı hale getirmek, zaman zaman farklı anlamlarda yüklüyoruz ama temel anlamda budur (F2, 1, 3, 7).

Biz eğitim emekçilerinin sadece öğretmenler değil tüm eğitim emekçilerinin haklarının geliştirilmesi konusunda mücadele yürütmesi. Aynı zamanda ülkede veya dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan anti demokratik uygulamalara tepki veren, yaşam hakkının kutsallığını göz önünde tutarak kimsenin dininden, dilinden, ırkından dolayı zulüm görmemesi doğrultusunda mücadele yürütmesi bence bir sendikanın amaçları olmalıdır. Dayanışmayı en üst düzeye taşıyabilmelidir (G2,3, 8, 9).

Öncelikle eğitimin daha nitelikli hale gelmesi, ülkenin, dünyanın genel politik atmosferini de gözeterek bireylerin gelişmelerine katkı sağlamak. İnsanı insan olarak ele alıp doğayla bir arada gelişimini sağlamak (H2, 10, 11, 12).

İşverenlerin biz çalışanların özlük haklarını, çalışma şartlarını bizim lehimize düzenlemesi konusunda baskı unsuru olabilmelidir. Bu doğrultuda özlük haklarımızı koruma ve geliştirme konusunda etkin davranıp, insanca yaşama mücadelesinde öncü olmalıdır (I2, 1, 2, 14).

22

Sendikanın amacı tüzüğünde de yer aldığı gibi üyeleriyle birlikte bilimsel, laik, anadilinde eğitim için gerekli mücadeleyi yürütmek, üyelerinin ekonomik, sosyal ve politik çıkarlarını gözetmek, bu çıkarları elde edebilmek için üyelerini bir arada tutmak ve bu doğrultuda mücadeleyi örmektir. Devlet tarafından yapılan düzenlemelerin, uygulamaların eğitim emekçilerinin çıkarları doğrultusunda olmasını sağlamalı (J2, 1, 3, 13, 14).

En başta haksızlıklarla mücadele etmesi gerekiyor. Hakların yeterince savunulması gerekiyor. Üyeler arasında dayanışmayı örgütlemeli (K2, 6, 8).

Sendikanın amacı sadece ücret sendikacılığı olmamalıdır. Bizler bu ülkenin parçasıyız, burada yaşıyoruz ve bu ülkede yaşanan her şey doğrudan bizi ilgilendiriyor. Bizlerin özlük haklarını koruyup geliştirme mücadelesini verdiği gibi demokrasi mücadelesinin de bir parçası olmalıdır (L2, 1, 3).

3-Eğitim Sen'den Beklentiler

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin Eğitim Sen'den beklentilerine ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Tablo 4'de elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 4- Eğitim Sen'den beklentilere ilişkin frekans ve yüzde dağılımı

Eğitim Sen'den Beklentiler	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Ekonomik ve Özlük hakları mücadelesi	x				x				x	x	x		41.65
Demokrasi mücadelesi	x		x	x								x	33.32
Sendikalar Yasası'nın kaldırılması	x											x	16.66
Fiili meşru mücadele hattı	x											x	16.66
Sendikal bürokrasinin engellenmesi	x			x									16.66
Çalışanların ortak örgütlenmesi	x	x											16.66
Hakları koruma ve yeni haklar elde etme	x	x											16.66
Üyelerinin yanında olma			x									x	16.66
Üyelerine bilinç geliştirici çalışmalar yapma				x			x						16.66
Eğitimdeki gericileşmeyle mücadele					x							x	16.66
Politik yanını dengeleme						x			x				16.66
Nicel Büyüme							x		x				16.66
Dayanışma							x				x		16.66
Kadın eğitim emekçilerinin talepleri										x		x	16.66
Sendikal demokrasi	x											x	16.66
Eylemlerde bütün siyasi yapıları birleştirme	x												8.33
Seçim sisteminin değiştirilmesi	x												8.33
Yönetimsel ve örgütlülük anlamında kendini gözden geçirmesi				x									8.33
Üyelerin kendini gözden geçirmesi				x									8.33
Yöneticilerin donanımı				x									8.33
Sendikayla birlikte mücadele					x								8.33
İnsanı odaklama ve doğayla bütünleşme								x					8.33
Bireysel farklılıklar ve evrensel değerler								x					8.33
Pratiğe dökme								x					8.33
Hak alma talepleri									x				8.33
Nokta eylemler									x				8.33

...birincisi ekonomik ve özlük hakları mücadelesini ikincisi ise demokrasi mücadelesini yürütmek. Bu demokrasi mücadelesini birkaç bölüme ayırabiliriz. Birincisi eğitimin demokratikleştirilmesi, örneğin anadilinde eğitim hakkının talep edilmesi, zorunlu din derslerinin kaldırılması, eğitimin bilimsel temellere oturtulması mücadelesidir. İkincisi demokratik hakları talep etme noktasında ülkemizdeki temel sorunlara duyarlı bir örgüt olmasıdır... Eğitim Sen birçok siyasal yapıyı içinde barındıran bir örgüttür. Tek tek siyasal yapıların yaptığı eylemlerin arkasından gitmek yerine bütün siyasal yapıları birleştirecek yerden eylemlerin öncüsü olabilir. Ekonomik olarak da özlük haklarımızla ilgili olarak, bir kere Eğitim Sen 4688 sayılı sendikalar yasının ortadan kaldırılmasını sağlayacak bir mücadele yürütmelidir... En önemlisi de özellikle fiili meşru hattı dediğimiz hatla kurulmuş bir sendika olan Eğitim Sen bu fiili meşru hattan ayrılıp var olan yasalara, hükümetlerin çeşitli sermaye gruplarının öne sürdüğü bir çerçeve içinde faaliyet yürüten bir sendikal anlayışın hak alması mümkün olmaz. Zamanla buraya doğru eğrilebileceğinin tehlikesi var Eğitim Sen'de. Bir diğeri de son yıllarda özellikle biz bu sendikaları kurarken bürokratikleşmeyi önleme amacıyla birçok tüzük maddesi koymuştuk. Geçen zaman içinde ne yazık ki bürokratikleşmeye doğru evrilen bir süreci yaşıyoruz. Bunların önlenmesi gerekir... Seçim sistemi de değiştirilmeli. Şöyle söyleyeyim bi kere şubelerde her şubenin üye sayısına göre delege sayısı belirleniyor ve bu delegelerle şube kongreleri yapılıyor. Tüm üyeler oy kullanamıyor. Şubelerden seçilen delegelerde Ankara'da genel merkez yürütme üyelerini ve KESK delegelerini seçiyor. Oysa şubelerde özellikle bütün üyelerin doğrudan katılımıyla ve nispi temsil sistemiyle şube yürütmelerinin ve şube organlarının belirlenmesi gerekir. Ve sendikal mücadelenin artık ortaklaştırılması gerekir. Bunun öncülüğünü de kamu emekçilerinin örgütlenmesinde öncü olan eğitim emekçilerinin yapması gerekir. Özellikle ortak örgütlenme dediğimiz örgütlülüğün yani işçi memur ayrımının ortadan kaldırılması gerekiyor. Bunu yapacak olan da şimdiye kadar öncü olan eğitim emekçilerinin atacağı fiili adımlardır (A3, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 29).

Eğitim Sen'den beklentilerim öncelikle çalışanları örgütlemesi lazım. Bütün çalışanları, politikalarıyla, düşündükleriyle, söyledikleriyle kapsamalı lazım... Haklarımızı koruyan ve yeni haklar elde etmemizi sağlayan bir sendika olmalıdır (B3, 8, 9).

Beklentilerim üyelerine dokunması, onların yanında olduğunu hissettirmesi, ülkenin demokratikleştirilmesi konusunda gerekli çalışmaları yapması (C3,2, 10).

Beklentilerim yönetsel ve örgütlülük anlamında kendisini gözden geçirmesi gerekiyor. ...Örgütlülük anlamında merkeziyetçi bir yapı var. Aynı zamanda Eğitim Sen üyelerinin de kendilerini gözden geçirmesi gerekiyor. Meclis toplantılarına hep aynı yüzlerin gelmesi, insanların sendikal süreçte duyarsız kalması. Bu biraz da üyelerin ne yaptığıyla ilgili. Örneğin yayınları takip edebilme, veya sendikanın zaman içerisinde söylemlerinde ne gibi değişiklikler olmuş, bunların farkında olabilme Belki burada sendika sendikal bilinci taşıma noktasında eleştirilebilir. Aslında beklentim yönetimde yer alan insanların gerçekten eğitime ilişkin belli bir donanımına sahip olması gerektiğine inanıyorum. Televizyona, gazeteye basına çıktığında o alt yapının kendilerinde olması gerektiğini düşünüyorum. Yaptıkları açıklamalarda bunları bize hissettirebilmeliler. Örnek verecek olursam; kamusal eğitim sendikanın savunduğu temel argümanlardan biridir. Ama kamusal eğitimden ne anlaşıldığı konusunun yöneticilerinin dahi kafasının çok net olmadığını düşünüyorum... Özlük hakları ve demokrasi mücadelesini birbirinden bağımsız düşünüyorum. Biz okulun içerisindeyiz, demokratik okul ikliminde çalışmak gibi bir hedefimiz var. Demokratik okul ortamında çalışabilme de bir özlük hakkı (D3, 2, 7, 11, 12, 13, 14).

Eğitim Sen'in içinde biri olarak, özne olarak sendikadan bir beklentim olamaz ancak birlikte ne yapabiliriz denmesi daha doğru bence. Genel bir eleştiri vardır ya sendika benim için şunu yapmıyor, bunu yapmıyor gibi. Ben öyle düşünmüyorum. Sendikayla birlikte ne yapabiliriz diye düşününce 2000'li yılların başında mesleki hakların öne çıkması daha doğruyken bugün eğitimdeki gerileşmeyle mücadele etmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Tabi ki bunun yanında ekonomik ve özlük haklarımız içinde mücadele yürütmeliyiz. Ama şu anki ortamda, her türlü anti demokratik uygulamaların yaşandığı bir dönemde ekonomik ve mesleki haklarında kazanılabileceğini düşünmüyorum. Kısaca eğitimdeki gerileşme durdurulmalı (E3,1, 14, 15).

Eğitim Sen'in içinde olduğu yan zaman zaman ben de çelişkiler yaratıyor. Eğitim Sen'in politik yanının çok ileri gittiğini düşünüyorum kimi dönemler. Bu politik yan ileri gittiği sürece de diğer yani emekçi sınıfın ideolojik yönden bölünmüşlük haline çözüm de olamıyor. Bu anlamda politik yanının çok ileri çıktığını düşünüyorum. Ama zaman zaman da bu politik yanının geride kaldığını düşünüyorum. Her zaman aynı paralelde gitmiyor gibi geliyor bana (F3, 17).

Hem nicel olarak sayısının artırılması hem de nitel olarak üyelerin Eğitim Sen'in ilkeleri doğrultusunda hareket edebilmesini sağlamalı. Ayrıca dayanışmayı arttıracak etkinlikler yapmalı. Örgütlülüğün en önemli amacı dayanışmadır diye düşünüyorum (G3,11, 18, 20).

İnsanı odaklayan, insanla doğayı bütünleştirebilmesi, bunu derken dünyada sadece insanlar yaşamıyor. Örgütlenirken, etkinlikler yaparken bireysel farklılıkların dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum... Ayrıca çok fazla konuşup, tartışıyoruz. Evet bu işin bir boyutu ama pratiğe dökme konusunda eksiklikler var (H3, 19, 21, 22).

Beklentilerime gelince öncelikle yaptığımız eylemler daha nokta atışlı olmalı, daha yerinde eylemler olmalı. Birazcık olay özlük haklarından dışarıya kaymış durumda. İnsanların hak alma taleplerinden yola çıkılmalı. Üye sayımızı arttırmamız gerekli. Hani denir ya sivri uçlarınızı yontun, muallak alanlarınızı genişletin. Memuriyetteki haklarımızın korunması ve genişletilebilmesi için buna gerek var diye düşünüyorum (I3, 1,17, 18, 23, 24).

Öncelikle ekonomik çıkarlarımı gözetmeli. İkincisi bir kadın olarak kadınlara yönelik politika üretmesini beklerim. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan ikincilleştirilmesine karşı politikalar üretmeli. Kadınları da ekonomik, sosyal ve politik alanda ön sıralarda yer almalarını sağlayacak bir mücadele yürütmeli. Bu politikaları kendi örgütü içinde de uygulayıp, genişletmeli. Ders kitaplarında yer alan ve eğitim emekçilerinin davranışlarına da yansıyan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ortaya koymalı ve bunları düzelterek çalışmalar yapmalı (J3, 1, 27, 28).

Öncelikle özlük haklarımı koruması. Yaşadığım bir sorunda arkamda durabilmesi. Eğitim sisteminin aksaklıklarına yönelik öneriler geliştirebilmesi. Yaşanan toplumsal sorunlara tepkisiz kalmaması (K3, 1, 10, 20, 25, 26).

Demokratikleşme sorunu olan bir ülkeyiz. Kürt sorunu, Alevi sorunu, kadın sorunu vb. birçok sorun ortada. Eğitim Sen bunlara yönelik bir şeyler söylemeli, yapmalı. Ayrıca eğitim sisteminin hali ortada. Günden güne içeriği boşaltılan, paralı hale getirilen, gericileştirilen bir sistem var karşımızda. Buna yönelik mücadele edilmeli. Bir kadın olarak çok beklentim var...Şu an rakamları tam bilmiyorum ama okullardaki kadın yönetici sayısına bakarsanız görebilirsiniz bu uçurumu. Toplumsal yaşamda her gün ortalama 5 kadın ölüyor; öldürülüyor. Bir kadın olarak toplumsal yaşamda erkekten şiddet görmediğimiz, iş yaşamında erkeğin gerisinde bırakılmadığımız bir yaşam istiyoruz. Kamu emekçilerini toplum nezdinde “çalışmamak, yan gelip yatmak” gibi ifadelerle itibarsızlaştırma kampanyasını başlatan iktidara karşı iş güvencemizden asla taviz vermeyeceğimizi vurgulayarak ve sadece kendimiz için değil, tüm çalışanlar için güvenceli iş talebimizi örgütleyebilmemiz için KESK bütünlüğünde ortak mücadelenin yükseltilmesi, “Grevsiz-Toplu

Sözleşmesiz Sendika Olmaz!" perspektifimizi sürdürerek, iktidar ve yandaşlarının oluşturdukları toplu sözleşme düzenini, tek tip sendika yaratma çalışmalarını ve böylelikle kamu emekçilerinin haklarının yok edilmesi faaliyetlerini kabul etmeyeceğimiz vurgusuyla mücadelemizi etkinleştirmek zorundayız. Gerici, cinsiyetçi, kindar-dindar yetiştirme projesi olan 4+4+4 Eğitim Yasası'nın kaldırılması, yerine parasız, demokratik, laik, bilimsel, anadilinde eğitim talebimizi yeniden gündemimize almalıyız. Veli örgütlenmelerini gündemimize almalıyız, var olan veli derneklerini geliştirip büyütmek için çaba göstermeliyiz. TKY-İKS karşısında yeniden bir görev tanımı yapılarak angaryalar tespit edilip TKY-İKS uygulamaları adıyla dayatılan angaryanın kaldırılması için ciddi mücadeleyi önümüze koymalıyız. Teşvik adı altında eğitimin özelleştirilmesi ve kamusal eğitime aktarılması gereken payın sermayeye aktarılmasının karşısında fiili ve programlı bir mücadele etmeliyiz. Sendikalarımızın siyasal ihtiyaçlarımız üzerinden şekillenmesinin karşısında demokratik ve emek eksenli , fiili-meşru mücadele hattına geri dönmeliyiz... sendika-üye ilişkisinin doğrudan kurulması, işyeri örgütlülüğünün oluşturulduğu, üyelerin karar süreçlerine dahil edildiği, sendikal demokrasinin örgütün her aşamasında geliştirilmesi ile mümkündür (L3, 2, 5, 15, 27, 29, 30, 31,32, 33, 34).

4-Beklentilerin Karşılanıp Karşılanamadığı

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin Eğitim Sen'den beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığına ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Katılımcıların %33.32'si beklentilerin karşılandığını, %16.66'sı kısmen karşılandığını,%50'si beklentilerin karşılanmadığını belirtmiştir. Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7'de elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 5- Beklentilerin karşılandığına dair frekans ve % dağılımı

Beklentiler Karşılanıyor %33.32	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Aktif bir üyeyim ve örgütü tanıyorum			x										25.00
Eğitim Sen bir arada yaşamı temsil ediyor					x								25.00
Ben üstüme düşenleri yapamıyorum							x						25.00
Kadın politikaları üretiyor										x			25.00

Tablo 6- Beklentilerin karşılanmadığına dair frekans ve % dağılımı

Beklentiler Karşılanmıyor %50	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Bürokratikleşme var.	x			x									33.34
Eğitimde gericileşme var.		x				x							33.34
Eğitimde ciddi alt üst oluşlar var.		x				x							33.34
Siyasal yapıların gerisinde kalıyor	x												16.67
Çalışma koşullarıyla ilgili talepler ön plana													
Çıkarılmıyor	x												16.67
Yereller inisiyatif alamıyor				x									16.67
Yöneticiler çok donanımlı değil				x									16.67
İnsanlara alan açılmıyor.								x					16.67
Emek ve demokrasi mücadelesi dengesi kurulamıyor												x	16.67
Angaryaya karşı mücadele edilmiyor												x	16.67

Tablo 7- Beklentilerin kısmen karşılandığına dair frekans ve % dağılımı

Beklentiler kısmen Karşılanıyor %16.66	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Üye sayısını arttırıcı çalışmalar eksik									x				50.00
Bazen grupsal çıkarlar öne çıkıyor											x		50.00

5-Siyasal İktidarla İlişki

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin Eğitim Sen'in siyasi iktidarla ilişki düzeyine ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Tablo 8'de elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 8’de görüldüğü gibi genel olarak öğretmenlerin Eğitim Sen’in siyasal iktidarla ilişki düzeyine ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %50 ile muhalif duruş ilk sırayı almaktadır. Daha sonra 33.32 ile mesafeli, mücadelecî ama diyalogu da olan bir ilişki gelmektedir. Bağımsızlık 16.66 ile yer alırken, üyelerle ne yapılacağına kararının alınması ve etkili muhalefet 8.33 ile yer almaktadır.

Tablo 8- Eğitim Sen’in siyasal iktidarla ilişki düzeyine ilişkin frekans ve % dağılımı

Siyasal İktidarla İlişki Düzeyi	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Muhalif Duruş	x		x		x		x	x		x			50.00
Mesafeli, mücadelecî ama diyalogu da olan bir ilişki				x		x					x	x	33.32
Bağımsızlık		x								x			16.66
İsteklerin ortaya konması ve üyelerle ne yapılacağına kararının alınması									x				8.33
Etkili muhalefet											x		8.33

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Eğitim Sen’in siyasal iktidarla ilişki düzeyine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Eğitim Sen muhalif bir örgüt. Sendikalar muhalif örgütlerdir. Sadece Eğitim Sen değil. Sendikanın çıkış noktası budur. İşverene karşı mücadele etmektir. Bizim işverenimiz de hükümetlerdir; siyasal iktidarlardır. Hangi siyasal iktidar olursa olsun muhalifiz ve hak arıyoruz (A5, 1).

Bence bağımsız olmalıdır. Çünkü siyasal iktidar niçin vardır? Emekçilerin haklarını gasp etmek için vardır. Sonuçta adı üstünde bir yerin iktidarı. Bana göre bugün burjuvazinin ve sermayenin iktidarı. Bütün yaptıkları tamamen sermayenin çıkarına işler. Bizler sendika olarak işçilerin, emekçilerin, memurların, yoksulların temsilcisi olmamızdan kaynaklı onula sürekli kavga halinde olmalı, mücadele etmeli ve ondan bağımsız olmalı diyorum(B5, 3).

Siyasal iktidarla üyelerinin ve tüm eğitim emekçilerinin çıkarları doğrultusunda mücadele etmeli, gerektiğinde pazarlık yapmalı, gerektiğinde oturup konuşabilmeli ama muhalif yanını korumalı (D5,2).

Siyasal iktidar ne olursa olsun sendika muhalif örgüttür. 2000’li yılların başında yaşadık bunu. Eğitim Sen o dönem onurlu bir duruş sergilemiştir. Kendisine yakın olabilecek iktidar döneminde dahi koltuk, makam, mevki, müdür, müdür yardımcılığı gibi kaygıları olmadı. Tabanda bireysel olarak böyle kaygıları olanlar olmuştur ama örgütsel olarak bu konuda hep mesafeli davranılmıştır. Siyasal iktidarlar sonuçta yönetendir, sendika da hak arayan örgüttür. Hatta çok ütöpik sol iktidarlar dahi olsa bu duruşunu kaybetmemeli (E5, 1).

Eğitim Sen düzen içi bir örgüt. Doğal olarak işvereni iktidar. Bu iktidarla ilişkisinde mesafeli aynı zamanda diyalogu da olan bir ilişki kurmalı. Mesafeli derken kastettiğim şey şu. İktidar sen mücadele etmeden hiçbir hakkı sana vermez. Bu noktada Eğitim Sen in mücadelecı bir duruşu olması gerekir (F5, 2).

Bulunduğu konumun iyi olduğunu düşünüyorum. Zaman zaman bize yakın iktidarlar olsa bile her zaman muhalif, emekten yana duruşunu korumuştur. Belki de Eğitim Sen’de olmamızın bir nedeni de bu. Doğruya doğru, eğriye eğri diyebildiği için Eğitim Sen’liyiz. Eleştirel bakışını olumlu buluyorum ve olmazsa olmaz görüyorum. Muhalif kimliği her zaman hoşuma gitmiştir. Bunun devamından yanayım (H5, 1).

Masaya isteklerini koyacak ve iktidar bunu kendi kitleleriyle birlikte ne yapacağına karar verecek (I 5, 4).

Eğitim Sen kesinlikle siyasi iktidardan bağımsız olmalı ve muhalif bir duruş sergilemeli. Bire bir bağı bulunmamalı. Maalesef bu şekilde olan sendikalar da var ülkemizde (J5, 1, 3).

İktidara karşı mücadelecı olmalı, etkili bir muhalefet yapabilmeli. Hakkımızı aramalı (K5, 2, 5).

Siyasal iktidar işveren konumunda. İktidarla ilişkisi çalışanların haklarını koruyacak şekilde olmalıdır. Tamamen kopuk olmamalı, ama iç içe geçmişlik de olmamalı. Tamamen objektif, sadece üyelerinin değil tüm eğitim emekçilerinin çıkarları doğrultusunda bir ilişki kurmalı (L5, 2).

6- Siyasal Sürece Denk Düşen Politikalara ve Eğitim Sisteminin Mevcut Haline Alternatif Politikalar Üretim Üretmediği

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin Eğitim Sen’in siyasal sürece denk düşen politikalara ve eğitim sisteminin mevcut haline alternatif

politikalar üretip üretmediği ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Katılımcıların %41.65'i alternatif politikalar ürettiğini, %41.65'i üretmediğini, %8.33'ü ise alternatif politikalar ürettiğini ama yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan I öğretmeni sendikaların alternatif politika üretmek gibi görevinin olmadığını belirtmiştir. Tablo 9, Tablo 10 ve Tablo 11'de elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 9- Alternatif politikalar ürettiğine ilişkin frekans ve yüzde dağılımı

Alternatif politikalar üretiyor %41.65	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Demokratik Eğitim Kurultayları, Sempozyumlar													
Çalıştaylar vs. düzenliyor					X					x	x	x	80
Ama somutlaştıramıyor. İktidar baskısı var											x	x	40
Ama bütünlüklü yapamıyor.Uzmanlar kurulu yok	x												20

Tablo 10- Alternatif politikalar üretmediğine ilişkin frekans ve yüzde dağılımı

Alternatif politikalar üretmiyor %41.65	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Daha çok muhalif olunuyor			x					x					40
Bilim insanlarından yeterince faydalanılmıyor		x											20
Düzeltilmesi gereken yönlerden birisi				x									20
Sistemin parçasısın						x							20
Eğitim Sen üyeleri yeterince donanımlı değil ve okumuyor						x							20

Tablo 11- Alternatif politikalar ürettiği ama yeterli olmadığına ilişkin frekans ve yüzde dağılımı

Üretiyor ama yeterli değil %8.33	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Yeterince üretemediğini düşünüyorum.							x						100

7- Eğitim Sen'in karar alma süreçlerine katılım

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin Eğitim Sen'in karar alma süreçlerine katılıp katılmadığına ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Katılımcıların %83.34'ü karar alma süreçlerine katılmadığını, %16.66'sı katılabildiğini belirtmiştir. Tablo 12 ve Tablo 13'de elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 12- Eğitim Sen'in karar alma süreçlerine katılmıyorum görüşüne ilişkin frekans ve % dağılımı

Karar Alma Süreçlerine Katılmıyorum %83.34	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Tüzuksel bir engel yok, uygulamada problem var	x		x			x				x		x	50
Benden kaynaklı nedenlerle katılmıyorum							x		x		x		30
Bürokratizme doğru bir gidiş var		x				x							20
Grupsal çıkarlar ön plana alınmıyor						x						x	20
Tabandan çok bir şey gitmiyor				x									10

Tablo 13- Eğitim Sen'in karar alma süreçlerine katılabiliyorum görüşüne ilişkin frekans ve % dağılımı

Karar Alma Sürecine Katılabiliyorum %16.66	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Katılımı engelleyici bir mekanizma yok					x								50
Katılabiliyorum ama demokrasi yeterince işlemiyor								x					50

8-Sendika-Siyaset ilişkisi

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin Eğitim Sen'in sendika siyaset ilişkisine ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Tablo 14 'de elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 14- Sendika – siyaset ilişkisi ile ilgili frekans ve % dağılımı

Sendika-Siyaset İlişkisi	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Sendika siyasetin içinde olmalıdır. Ama denge kurmalı, partilerden bağımsız olmalı.	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	X	91.67
Sendika siyaset yapmamalı.									x				8.33

Tablo 9'da görüldüğü gibi genel olarak öğretmenlerin Eğitim Sen'in sendika siyaset ilişkisine dair görüşlerini yorumlarsak; %91.67 ile sendika siyasetin içinde olmalıdır ama denge kurmalı ve partilerden bağımsız olmalıdır ilk sırayı almaktadır. Sendika siyaset yapmamalı ise 8.33 ile yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendika siyaset ilişkisine dair görüşleri aşağıda verilmiştir.

Sendikalar siyasetin içinde olmalı fakat siyasi partilerin arka bahçesi olmamalıdır... hem Eğitim Sen de hem Kesk'te son yıllarda siyasi yapıların aldığı eylem kararlarının emek mücadelesi diline bile çevrilmeden siyasal bir dille uygulamaya geçirildiğini görüyoruz... Son aldığımız Kobani eylemleriyle ilgili aldığımız grev kararı böyle

bir karardı. Bu reddettiğim için söylemiyorum almış şekli itibarıyla söylüyorum. Böyle bir olaya tepki gösterilmeliydi fakat bir siyasi yapının bu konuda aldığı karardan sonra bunu yaparsanız burada bir problem var demektir. Veya dün yaptığımız laik, bilimsel anadilinde eğitim için yaptığımız grevde de yine bir siyasi yapının almış olduğu laik eğitim demokratik yaşam eylemini siz Eğitim Sen olarak sonra üstleniyorsunuz. Aslında Eğitim Sen'in bunları toparlaması lazım... Emek mücadelesinden önce siyasal mücadelesini önceleyenler var, emek mücadelesini öncelemek isteyenler var, bunlardan hangisi ağır basıyorsa onun siyasal düşüncesi doğrultusunda bir sendikal mücadele şekilleniyor. Buna sendikal mücadele demek mümkün değil. Oysa sendikal mücadele eğitim emekçisi olmaktan dolayı var olan sorunların ve bu ülkede yaşamaktan dolayı yaşadığımız sorunların mücadelesinin harmanlanmasıdır (A8, 1).

Sendika ve siyaset aslında iç içedir. Bizim ülkemizde siyaset denince çalışanların aklına hemen sendika ve siyasi partinin iç içe geçmişliği gelir. Bana göre sendika siyaset ilişkisi siyasi partiyle iç içe geçmişlik değildir, aksine sendikanın talebinin siyasi olmasıdır. Örneğin parasız eğitim talebi siyasi bir taleptir. Siyasetle sendika iç içe geçmiştir. Veya çalışanlara insanca yaşayacak bir ücret talep ediyorsunuz. Bunu kimden talep ediyorsunuz? İktidardan. Siz siyaseten bunu talep ediyorsunuz, o da siyaseten bunu vermiyor. Eğitim sisteminin değiştirilmesi, demokratikleştirilmesi, eleştiren ve sorgulayan bireyler yetiştirilmesi siyasi taleptir. Görüldüğü gibi sendika siyaset ilişkisi siyasi partiyle iç içe geçmişlik değil, aslında taleplerle ilgilidir. Siz bir çöp dahi istesenez, siyasi iktidardan bunu istiyorsunuz. Yani siyasi bir talepte bulunuyorsunuz. Ekonomik bir talep aslında siyasi bir taleptir. Özlük haklarına yönelik bir talep de siyasidir, zaten ülkenin demokratikleştirilmesine dönük bir talep de siyasidir. Ekleme yapayım, “Tam Bağımsız Türkiye” demek de en büyük siyasi taleptir. Benim sendika siyaset ilişkisinden anladığım budur. Tabi ki sendika siyasi partilerden bağımsız olmalıdır (B8,1).

Sendika da aslında siyasal bir kurumdur. Siyasal derken siyasetlerin yarıştığı ya da partilerle ilişki anlamında değil ama. Aslında ülkedeki her demokratik kurum siyasaldır. Her söylediği ve yaptığı da siyasaldır. Siyasi partilerle ilişki anlamında ise bir çizgi çekilmelidir. Bu çizgi onlardan kopma anlamında değil ama alan farkını, alanın özgünlüğünü gözetmek gibi zorunda olduğunu düşünüyorum. Öyle olmasa Eğitim Sen bugüne kadar bir partinin arka bahçesi olur ve yok olurdu. Farklı siyasal yapıları içinde barındırdığı için Eğitim Sen herhangi bir partinin arka bahçesi zaten olamaz (E8, 1).

Sendika siyaset yapmamalı bence. Sendika o iş kolundaki çalışanların hakları üzerinden gitmeli. Bunun içerisine, hak arama derken, nasıl bir çalışma hayatı planlıyorsun, orada insanların siyasi düşünceleri etkili olabilir. Ama doğrudan sendika siyaset kol kola gitmemeli (18, 2).

9- Sınıf ve Kitle Sendikacılığı

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin Eğitim Sen'in sınıf ve kitle sendikacılığı yapabilecek kapasiteye sahip olup olmadığına ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Katılımcıların %75.01'i Eğitim Sen'in sınıf ve kitle sendikacılığı yapabilecek kapasiteye sahip olduğunu, %16.66'sı ise sahip olmadığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan D öğretmeni ise sınıf ve kitle sendikacılığı kavramının neyi ifade ettiğini bilmediğini belirtmiştir. Tablo 15 ve Tablo 16'da elde edilen veriler görülmektedir.4

Tablo 15- Eğitim Sen'in sınıf ve kitle sendikacılığı yapabilecek kapasiteye sahip olduğu ile ilgili frekans ve % dağılımı

Sınıf ve Kitle Sendikacılığı Yapabilir %75.01	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Böyle bir birikimi var					x	x	x	x	x	x		x	87.5
Kararlı bir üye profili var						x					x		25.00
Sadece eğitim emekçisi olmak üyelik için yeterli	x												12.5
Nitelikli bir üye profili var							x						12.5
Yapabilir ama iktidar baskısı var												x	12.5

Tablo 16- Eğitim Sen'in sınıf ve kitle sendikacılığı yapabilecek kapasiteye sahip olmadığı ile ilgili frekans ve % dağılımı

Sınıf ve Kitle Sendikacılığı Yapamaz 16.66	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Daha çok kimlik sendikacılığı ön planda		x											50
Asgari ücretle geçinenlerde bu mücadelenin parçası olmalı			x										50

10. Eğitimin güncel sorunlarını tartışırabilme ve bilinç geliştirici çalışmalar yapabilme

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla, öğretmenlerin Eğitim Sen'in eğitimin güncel sorunlarını işyerlerinde tartışırabilip tartışıramadığı ve üyelerine bu sorunlar üzerinden bilinç geliştirici çalışmalar yapıp yapmadığına ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Katılımcıların %75.01'i Eğitim Sen'in eğitimin güncel sorunlarını işyerlerinde tartışıramadığını ve bunun üzerinden üyelerine bilinç geliştirici çalışmalar yapamadığını, %16.66'sı yaptığını ama yeterli olmadığını, %8.33'ü ise yaptığını ifade etmişlerdir. Tablo 17, Tablo 18 ve Tablo 19'da 'da elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 17- Eğitim Sen'in eğitimin güncel sorunlarını iş yerlerinde tartışıramadığı ve üyelerine bilinç geliştirici yapmadığı ile ilgili frekans ve % dağılımı

Güncel Sorunları Tartıştıramıyor ve bilinç geliştirici çalışmalar yapmıyor %75.01	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Sendikanın ideolojik aygıtları iyi çalışmıyor.		x		X									22.22
Okullarda baskı ortamı var					x					x			22.22
Okullarda siyasal sendikal gündeme dair konuşmalar olmuyor					x					x			22.22
Bireylere inemiyoruz								x			x		22.22
Üyelerle bağımız kopmuşsa üyeyi besleyemezsiniz.		x											11.11
Az üyeli okullarda çalıştım.							x						11.11
İnsanlar tartışma kültüründen uzak							x						11.11
Kendi içimizde dahi birlik olmadık.									x				11.11
Üyelerde vurdumduymazlık var											x		11.11
Grupsal çekişmeler bunu engelliyor											x		11.11
İş yeri örgütlülüğü oturmadı.												x	11.11

Tablo 18- Eğitim Sen'in eğitimin güncel sorunlarını iş yerlerinde tartışırabildiği ve üyelerine bilinç geliştirici yaptığı ama yeterli olmadığı ile ilgili frekans ve % dağılımı

Güncel Sorunları Tartışırabiliyor ve bilinç geliştirici çalışmalar yapıyor ama yeterli değil 16.66	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Özellikle materyallerin herkesin okuyabileceği ve herkesin ilgisini çekebileceği şekilde düzenlenmelidir	x												50.00
Ana akım medyada bunlar yeterince yer almayınca işyerlerinde tartışma veya konuşma şansı olmuyor.						x							50.00

Tablo 19- Eğitim Sen'in eğitimin güncel sorunlarını iş yerlerinde tartışırabildiği ve üyelerine bilinç geliştirici yaptığı ile ilgili frekans ve % dağılımı

Güncel Sorunları Tartışırabiliyor ve bilinç geliştirici çalışmalar yapıyor %8.33	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
Eğitim Sen gündemi takip eden, çoğu zaman kendini hissettiren bir sendika.													100

11-Sendikacılık ile ilgili metaforlar

Bu alt problemde, öğretmenlerden sendikacılığı bir şeye benzetmeleri ve bu benzetmenin nedenini açıklamaları istenmiştir. Katılımcılardan B, F ve L öğretmenleri sendikacılık üzerinden değil, sendikal mücadele üzerinden, G katılımcısı ise Eğitim Sen'li olmak üzerinden metaforlar kullanmışlardır. Elde edilen bulgular Tablo 20'de gruplandırılmıştır.

Tablo 20- Sendikacılık kavramına ilişkin metaforlar

Alt Tema	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	%
İnsan	x				x			x				x	33.32
Doğa				x					x	x			25.00
Sosyal Etkinlik			x			x							16.66
Kahramanlık		x					x						16.66
Diğer											x		8.33

Katılımcıların %33.32'si sendikacılığı bir insana benzetirken, %25'inin metaforları doğa, %16.66'sının metaforları sosyal etkinlik, yine %16.66'sının metaforları kahramanlık ve %8.33'ünün metaforu diğer başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Katılımcı A, sendikacılık ile “hamallık” arasında bir benzerlik kurmuştur. Nedeni sorulduğunda ise “*Özellikle bizim sendikacılık anlayışını söylüyorum. Diğer sendikalar için bu bir rant alanı. Eğitim Sen ve Kesk açısından en onur duyduğumuz yanımız... Kesk genel başkanı öğretmense öğretmenken aldığı ücretin aynısını alır. Ses genel başkanı doktora doktorluğunda aldığı ücretin aynısını alır. Ayrıca bizim şubelerde profesyonel yöneticilik yoktur. Genel merkezdeki 7 kişi profesyoneldir. Şubelerdeki ve temsilciliklerdeki yöneticilerimiz mesleklerini yapar, öğretmense örneğin 30 saat derse girer ve kalan zamanında da gelir sendikacılık yapar ve ücret almaz. Onun için diyorum hamallıktır. Ama bunu sadece kendimiz için söylüyorum. Bu hamallığı herkes yapmaz. Siyasal hedefleri olan yapar.*” şeklinde yanıtlamıştır. Katılımcı B, sendikacılığı “kahramanlık” olarak nitelemiş ve gerekçesini de “*Çünkü hiçbir çıkar gözetmeden, her yerde, gece gündüz demeden çalışanların hakları için koşturan bir yapısı var.*” cümlesi ile açıklamıştır. Katılımcı C'ye göre sendikacılık “eğitim yuvasına” benzemektedir. Bu benzetmenin sebebi ise katılımcının kendi cümleleriyle “*Toplumu aydınlatma misyonunu yüklenmiş bir eğitim yuvası olarak görüyorum. Toplumun gerçekten belli alanlarına dokunan anlayışı olduğu için eğitim yuvasına benzetiyorum.*” şeklinde ifade edilmiştir. Katılımcı D için sendikacılık ile “ağaç dalları” arasında bir benzerlik kurulabilir. Bu katılımcıya göre böyle bir benzerlik kurulabilir çünkü “*Yeşil dalların altında oturmanın dahi mutlu olmaya yettiği, başka insanları içine alarak genişletebilmesine benzetirim.*” Katılımcı E içinde sendikacılık “hamallıktır”. Nedeni sorulduğunda ise “*Buraya gelen giden, emek harcayan, koşturan hiç kimsenin bunda bireysel bir çıkarı yok. Eğitim Sen'i bugünlere taşıyan da bu gönüllü hamallık ruhu olmuştur.*” şeklinde yanıtlamıştır. Sendikacılık ile “imece” arasında benzerlik kuran Katılımcı F'ye göre bu benzerliğin sebebi şöyle açıklanmıştır: “*İmece köy yaşamında işlerin elbirliği ile yapılması demektir. Çoğunlukla gönüllük esastır. Sendikali*

olmak da benim için böyle bir şeydir.” Katılımcı G için sendikacılık “mitolojik kahraman Sisifos’a” benzemektedir. Bu benzetmenin nedeni sorulduğunda ise “Türkiye gibi bir ülkede Eğitim Sen’li olmak gerçekten çok zor. Bunun hakkını verebilen insanlar üstünden baktığımda, Sisifos’a benzetiyorum. Sisifos tanrılar tarafından büyük bir kayayı dik bir tepenin doruğuna yuvarlamaya mahkûm edilmiştir. Sisifos tam tepenin doruğuna ulaştığında kaya her zaman elinden kaçmakta ve Sisifos her şeye yeniden başlamak zorunda kalmaktadır” şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Katılımcı H sendikacılığı “ozanlar” olarak nitelmiş ve gerekçesini de “Eskilerde padişaha başkaldıran ve dağa çıkan ozanlar vardır ya ona benziyor. O ozanlar hem çok doludur, birikimlidir, hem de çok insancillardır aynı zamanda isyankarlardır, muhaliflerdir. Onlara benzetiyorum. Bir Dadaloğlu, bir Köroğlu olabilmektir.” cümlesi ile açıklamıştır. Katılımcı I ise sendikacılık “dalgakıran” gibidir. Bunun sebebi ise “Dalgakıran kıyıdaki yapıları, tekneleri dalgaların yıpratıcı etkisinden korumak için kullanılır. Gemilerin yük alıp boşaltmasını sağlamak amacıyla yapılır. Çalışanların liman olduğunu düşünürsek limanda yapılacak her şeyi koruyacak bir yapıdır dalgakıran. Sendika da o limanda çalışanları koruyabilmeli.” Sendikacılık ile “orman” arasında benzerlik kuran Katılımcı J’ye göre bu benzerliğin sebebi şöyle açıklanmıştır: “Tüm farklılıklarla bir arada bulunabilme ve birlikte bir hedefe yönelebilmek. Nazım’ın söylediği gibi bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine yaşayabilmek. İnsanlar dediğim gibi kendi renkleriyle birey olarak oradalar ve birlikte mücadele ediyorlar.” Katılımcı K için sendikacılık ile “basket atabilmek” arasında bir benzerlik kurulabilir. Bu katılımcıya göre böyle bir benzerlik kurulabilir çünkü “Bir Beden Eğitimi öğretmeni olarak basket atabilmeye benzetiyorum. Basketbol oynarken çok enerji, emek harcarsınız. Bazen topu elinizden alırlar, topu çalarlar, bazen blok yersiniz ama kararlılıkla o sayıyı yaparsınız.” Son katılımcı L için sendikacılık ile “çocuk” arasında benzerlik kurulabilir. Katılımcı L bu benzerliğin nedenini “Çocuk doğar ve siz onu büyütmek için emek verirsiniz. Ne kadar çok emek verirsiniz o kadar sağlıklı bir çocuğunuz olur ve dönütleri ilerleyen yıllarda sizi mutlu eder. Sendikal mücadeleyi bu nedenle çocuğa benzetiyorum, önemsiyorum ve emek veriyorum. Dönütlerini alabilir miyiz bilmiyorum.” şeklinde açıklamıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada Eğitim Sen üyesi öğretmenlerin Eğitim Sen’e üye olma nedenleri, sendikanın amaçları, Eğitim Sen’den beklentiler, bu beklentilerin karşılanıp karşılanmadığı, sendikanın siyasal iktidarla ilişki düzeyi, siyasal sürece denk düşen politikalara ve eğitim sisteminin mevcut haline alternatif politikalar üretip üretmediği, üyelerin karar alma süreçlerine katılıp katılmadığı, sendika

siyaset ilişkisinin düzeyi, sendikanın sınıf ve kitle sendikacılığı yapabilecek kapasiteye sahip olup olmadığı, Eğitim Sen'in eğitimin güncel sorunlarını iş yerlerinde tartışabilirliği ve üyelerine bilinç geliştirici çalışmalar yapıp yapmadığı, sendikacılıkla ilgili metaforlar olarak nitel araştırmalarda içerik analiz tekniklerinde yer alan frekans analizi ve betimsel analiz yöntemiyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlerin Eğitim Sen'e üye olma nedenlerini düşünceye yakınlık, örgütlülüğe inanma, mesleki ve özlük haklarını koruma, Eğitim-Sen'in devamlılığı, mücadeleyi ortaklaştırmak, parasız, laik, bilimsel, anadilinde eğitimi savunusu, ekonomik demokratik mücadele, ekonomik çıkarlar, demokrasi mücadelesi, sorunlara duyarlılık, okullardaki idareci baskısı, asi tutumu, arkadaş ısrarı, okul müdürünün teşviki, geleneksel bakış, farklılıkların birlikteliği olarak oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin Eğitim Sen'e üye olma nedenlerine ilişkin görüşlerini genel olarak değerlendirdiğimizde, Taşdan'ın (2013:248) “ Eğitim İşkolundaki Sendikalara İlişkin Öğretmen Görüşleri; Nitel Bir Araştırma” çalışmasında sendika tercih etme sebepleri arasında en yüksek düzeyde belirtilen faaliyetleri siyasi görüşüme ve düşüncelerime uygun geldiği için ile örtüştüğünü söyleyebiliriz. Öğretmenlerin Eğitim Sen'e üye olma nedenleri aynı zamanda Eğitim Sen'in (2014) “Eğitim ve Bilim Emekçilerinin Yaşadıkları Sorunlar, Örgütlenme Durumları ve Sendika İlişkileri 2009 ve 2014 Türkiye Taraması” araştırmasındaki örgütlenme ihtiyacına inanma, çalışma yaşamında mesleki ve özlük haklarının alınmasına katkısı olacağını düşündüğüm için, çalıştığım işyerinde sorunların çözümüne katkı sunacağı için, çalışanlarla mesleki dayanışmayı sağlamak için görüşleriyle de tutarlılık göstermektedir (YÖB, 2014:12).

Sendikanın amaçları arasında ise ekonomik ve özlük hakları mücadelesi, demokrasi mücadelesi, çalışma şartlarının düzenlenmesi, haksızlığa uğradığında üyenin yanında bulunması, dayanışmayı örgütlemesi, parasız, laik, bilimsel, anadilinde eğitim mücadelesi, emekçiler lehine uygulamalar, üyelerin sosyal, kültürel yönden desteklenmesi, akademik haklar mücadelesi, tüm eğitim emekçilerinin hakları mücadelesi, eğitimin niteliğini artırıcı çalışmalar, insanın gelişimini sağlamak, evrensel değerleri gözetmek yer almaktadır.

Öğretmenlerin sendikanın amaçlarına ilişkin görüşlerini genel olarak değerlendirdiğimizde, Demiryürek (2008) tarafından yapılan araştırmada

Eğitim-Sen üyelerinin %5,8'i sendikanın işlevinin “maaş artışı sağlamak”, %26,6'sı “eğitim sorunlarına çözüm üretmek”, %47,5'i “özlük haklarını geliştirmek”, %10,8'i öğretmen saygınlığını artırıcı çalışmalar yapmak, %9,4'ü ise diğer hususlar olarak ifade etmişlerdir. Demiryürek tarafından yapılan araştırmada da, bu araştırmanın sonucu ile paralel olarak “özlük haklarının geliştirilmesini sağlamalıdır” ifadesi Eğitim Sen'in en önemli amacı ve işlevi olarak ortaya çıkmıştır (Taşdan, 2013:253). Ayrıca öğretmenlerin sendikanın amaçlarına ilişkin görüşleri Eğitim Sen tüzüğünde yer alan Sendikanın Amaçları ile örtüştüğünü söyleyebiliriz (Eğitim Sen, 2011a, Erişim Tar. 15/08/2015).

Eğitim Sen'den beklentiler; ekonomik ve özlük hakları mücadelesi, demokrasi mücadelesi, Sendikalar Yasası'nın kaldırılması, sendikal bürokrasinin engellenmesi, çalışanların ortak örgütlenmesi, hakları koruma ve yeni haklar elde etme, üyelerinin yanında olma, üyelerine bilinç geliştirici çalışmalar yapma, eğitimdeki gericileşmeyle mücadele, politik yanını dengeleme, nicel büyüme, dayanışma, kadın eğitim emekçilerinin talepleri, sendikal demokrasi, eylemlerde bütün siyasal yapıları birleştirebilme, seçim sisteminin değiştirilmesi, yönetsel ve örgütlülük anlamında kendisini gözden geçirmesi, üyelerinin kendilerini gözden geçirmesi, yöneticilerin donanımı, sendikadan beklenti değil sendikayla birlikte mücadele, bireysel farklılıklar ve evrensel değerler, pratiğe dökme, hak alma talepleri, nokta eylemler, eğitim sisteminin aksaklıklarına yönelik öneriler, toplumsal sorunlara tepkisiz kalmama, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadele, esnek ve güvencesiz istihdama karşı mücadele, veli örgütlenmelerine destek, eğitimin özelleştirilmesine karşı mücadele, 4+4+4 Eğitim yasasının kaldırılması, angaryaya karşı mücadele olarak ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin Eğitim Sen'den beklentilerine ilişkin görüşlerini genel olarak değerlendirdiğimizde, Kayıkçı (2013:120) tarafından yapılan ve öğretmen ve yöneticilerin eğitim iş kolunda örgütlü sendikalardan beklentilerini konu edinen çalışma bulguları da Eğitim Sen üyesi öğretmenlerin üye haklarını savunma ve sorunları çözmeye çabaları, etkili ve demokratik sendika yönetimi, üyeleri ve eğitim sistemini geliştirme beklentileri bağlamında bu çalışmanın bulguları ile benzeşmektedir. Diğer taraftan öğretmenlerin Eğitim Sen'den beklentilere ilişkin görüşleri Eğitim Sen'in (2014:38) “Eğitim ve Bilim Emekçilerinin Yaşadıkları Sorunlar, Örgütlenme Durumları ve Sendika İlişkileri 2009 ve 2014 Türkiye Taraması” araştırmasındaki yalnızca üyelerinin değil diğer toplumsal kesimlerinde demokratik hak ve çıkarlarının korunması/geliştirilmesinde aktif rol alarak, demokratikleşmeye katkı sağlama

beklentisiyle örtüşmektedir. Öğretmenlerin Eğitim Sen’den beklentilerine ilişkin görüşleri Sarpkaya’nın (2006:196) araştırmasındaki Eğitim-Sen’e üye olan öğretmenler, Türk Eğitim-Sen’e üye olanlara göre, Kadın-erkek eşitliği” alt boyutunda daha yüksek düzeyde beklentiye sahiptir ifadesi kadın eğitim emekçilerinin talepleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadele beklentileriyle benzeşmektedir.

Eğitim Sen’in öğretmenlerin beklentilerini karşılayıp karşılamadığı konusunda ise bürokratikleşme, eğitimde gericileşme, eğitimde ciddi alt üst oluşlar, siyasal yapıların gerisinde kalma, çalışma koşullarıyla ilgili taleplerin ön plana çıkmaması, yerellerin inisiyatif alamaması, yöneticilerin donanımı, insanlara alan açılmaması, emek ve demokrasi mücadelesi dengesi kurulamaması, angaryaya karşı mücadele edilmemesi nedenleriyle beklentileri karşılayamadığı, örgütü tanıma, bir arada yaşamı temsil ediyor olması, bireysel sorumluluk almama ve kadın politikaları üretiyor olması nedenleriyle beklentileri karşıladığı, üye sayısını arttırıcı çalışmaların eksikliği ve grupsal çıkarlar nedenleriyle beklentileri kısmen karşıladığı ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin Eğitim Sen’in beklentileri karşılayıp karşılamadığına ilişkin görüşlerini genel olarak değerlendirdiğimizde, Eğitim Sen’in beklentileri karşılamadığına ilişkin görüşleri Eğitim Sen’in (2014:36) “Eğitim ve Bilim Emekçilerinin Yaşadıkları Sorunlar, Örgütlenme Durumları ve Sendika İlişkileri 2009 ve 2014 Türkiye Taraması” araştırmasındaki sorunlardan çeşitli gruplaşmalar ve iç çekişmeler rahatsızlık veriyor, sendikacılıktan çok politik olaylarla ilgileniliyor ile örtüşmektedir. Öğretmenlerin Eğitim Sen’in beklentileri karşıladığına ilişkin görüşleri Eğitim Sen’in (2014:35) “Eğitim ve Bilim Emekçilerinin Yaşadıkları Sorunlar, Örgütlenme Durumları ve Sendika İlişkileri 2009 ve 2014 Türkiye Taraması” araştırmasındaki sendikanın başarılı bulunan çalışmalarından toplumsal cinsiyet sorunları üzerine çalışmaları başarılı buluyorum ile örtüşmektedir. Bütün bu olumsuz eleştirilere rağmen Eğitim Sen üyesi öğretmenler var olan sendikalar içinde bu beklentileri karşılayabilecek sendikanın Eğitim Sen olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir ve Katılımcı I’nın söyledikleri bunu doğrular niteliktedir. “Öncelikle şunu belirtiyim. Var olan diğer sendikaları birer sendika olarak kabul etmiyorum, sendika olarak görmüyorum”. Inceoğlu ve Kayıkçı’nın (2010:27) araştırmasında yer alan özlük haklarının korunması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi boyutlarını Eğitim Sen üyesi öğretmenler diğer öğretmenlere göre yüksek düzeyde algılamışlardır da bu düşünceyle örtüşmektedir.

Eğitim Sen'in siyasal iktidarla ilişki düzeyiyle ilgili olarak muhalif duruş, mesafeli mücadeleci ama diyalogu da olan bir ilişki, bağımsızlık, isteklerini ortaya koyacak ve üyeleriyle birlikte ne yapılacağına karar verecek ve etkili muhalefet görüşleri ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin Eğitim Sen'in siyasal iktidarla ilişki düzeyine ilişkin görüşlerini genel olarak değerlendirdiğimizde, Eğitim Sen üyesi öğretmenler Eğitim Sen'in siyasal iktidar hangi parti olursa olsun eğitim emekçileri lehine muhalif duruşun sergilenmesi, eğitim emekçileri için pazarlıklar yapılması ve hakların talep edilmesi noktasında hem fikir olmuşlardır.

Eğitim Sen'in siyasal sürece denk düşen politikalara ve eğitim sisteminin mevcut haline alternatif politikalar üretip üretmediği konusunda Demokratik Eğitim Kurultayları, Sempozyumlar Çalıştaylar vs. düzenliyor, üretiyor ama iktidar baskısı nedeniyle somutlaştıramıyor, yapıyor ama uzmanlar kurulu olmaması nedeniyle bütünlüklü yapamıyor nedenleriyle alternatif politikalar ürettiği, daha çok muhalif olunuyor, bilim insanlarından yeterince faydalanılmıyor, düzeltilmesi gereken yönlerden birisi, sistemin parçasısın, Eğitim Sen üyeleri yeterince donanımlı değil ve okumuyor nedenleriyle alternatif politikalar üretmediği, yeterince üretmediği ve böyle bir görevi olmadığına dair sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin Eğitim Sen'in siyasal sürece denk düşen politikalara ve eğitim sisteminin mevcut haline alternatif politikalar üretip üretmediğine ilişkin görüşlerini genel olarak değerlendirdiğimizde, Eğitim Sen'in alternatif politikalar üretmediğine ilişkin görüşleri Eğitim Sen'in (2014:39) "Eğitim ve Bilim Emekçilerinin Yaşadıkları Sorunlar, Örgütlenme Durumları ve Sendika İlişkileri 2009 ve 2014 Türkiye Taraması" araştırmasındaki eğitim programları ve eğitim modelleri oluşturmalı ile örtüşmektedir.

Üyelerinin Eğitim Sen'in karar alma süreçlerine katılıp katılmadığı konusunda, tüzüksel bir engel yok, uygulamada problem var, benden kaynaklı nedenlerle katılamıyorum, bürokratizme doğru bir gidiş var, grupsal çıkarlar ön plana alınıyor, tabandan çok bir şey gitmiyor nedenleriyle üyelerin karar alma süreçlerine katılmadığı, katılımı engelleyici bir mekanizma yok ve katılabiliyorum ama demokrasi yeterince işlemiyor nedenleriyle üyelerinin karar alma süreçlerine katılabildiği ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin Eğitim Sen'in karar alma süreçlerine katılıp katılmadığına ilişkin görüşlerini genel olarak değerlendirdiğimizde, üyelerin karar alma

süreçlerine katılmadığına ilişkin görüşleri Eğitim Sen'in (2014:37) "Eğitim ve Bilim Emekçilerinin Yaşadıkları Sorunlar, Örgütlenme Durumları ve Sendika İlişkileri 2009 ve 2014 Türkiye Taraması" araştırmasındaki gruplaşma ve kararların tepeden alınması sorunu ile benzeşmektedir. Kayıkçı'nın (2013:120) araştırmasına göre de üyeler etkili ve demokratik sendika istemektedir. Taşdan'ın (2013:256) araştırmasında yer alan sendika üyesi olan ve olmayan öğretmenlerin eğitim sendikalarının işleyişini demokratik bulmadıkları görüşü de bu durumla benzeşmektedir. Ayrıca üç katılımcı da kendilerinden kaynaklanan nedenlerle karar alma süreçlerine katılmadıklarını ifade etmiştir. Katılımcı K'nin "*Büyükşehir de yaşamının sıkıntıları var. Daha önce çalıştığım küçük illerde ve ilçelerde karar alma sürecinin bir parçası olabiliyordum ama Antalya'ya geldikten sonra gerek iş gerekse ev hayatından kaynaklanan nedenlerle karar alma sürecinin bir parçası olmak istediğimi dahi ifade edemiyorum*" ifadesi öğretmenlerin sendikal çalışmalara isteseler dahi zaman ayıramadıklarını göstermektedir. Eğitim Sen 2011 (Eğitim Sen, 2011b, Erişim Tar:15/ 08/ 2015) genel kurulunda tüzük değişikliğine giderek, yönetim kurulları ifadesini yürütme kurulları olarak değiştirmiş, karar alma organlarını işyerlerinden başlatacak olan iş yeri meclisleri, şube meclisleri ve genel meclis olarak tanımlamış, şube yürütme ve genel merkez yürütme kurullarına da bu kararları hayata geçirme görevi vermiş olmasına rağmen, geçen üç yıllık sürede karar alma süreçleri tabana yayılamamış, şube yürütme ve genel merkez yürütme kurulu üyelerinin yönetim kurulu üyesi gibi davranarak kararlar aldığı katılımcıların ifadeleriyle ortaya çıkmıştır.

Eğitim Sen'in sendika-siyaset ilişkisindeki konumuna ilişkin bir katılımcı dışında bütün katılımcılar sendika siyasetin içinde olmalıdır, ama partilerden bağımsız olmalıdır fikri ortaya çıkmıştır. Bir katılımcı ise sendika siyaset yapmamalı görüşünü belirtmiştir.

Öğretmenlerin sendika siyaset ilişkisine dair görüşlerini genel olarak değerlendirdiğimizde, Kayıkçı'nın (2013:122) araştırmasında yer alan Eğitim Sen üyelerinin siyasileşme eğilimine ilişkin beklentilerinin diğer sendikalara göre yüksek olduğu ile örtüşmekte, Taşdan'ın (2013:260) Kars'ta 20'si sendikalı, 32'si sendikasız öğretmenle yaptığı araştırmasında öğretmenlerin sendikaların siyasileşme eğilimlerinden rahatsız oldukları görüşü ile örtüşmemektedir. Katılımcılar siyasileşmeme gibi bir şeyin olamayacağını, siyasileşmeden siyasi iktidardan taleplerin alınamayacağını, iktidardan talep edilen her şeyin birer siyasi talep olduğuna vurgu yapmışlardır.

Eğitim Sen'in sınıf ve kitle sendikacılığı yapabilecek kapasiteye sahip olup olmadığı konusunda, böyle bir birikimi var, kararlı bir üye profili var, sadece eğitim emekçisi olmak üyelik için yeterli, nitelikli bir üye profili var, yapabilir ama iktidar baskısı var nedenleriyle bu kapasiteye sahip olduğu, daha çok kimlik sendikacılığı ön planda ve asgari ücretle geçinenlerde bu mücadelenin parçası olmalıdır nedenleriyle bu kapasiteye sahip olmadığı görüşleri ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin Eğitim Sen'in sınıf ve kitle sendikacılığı yapabilecek kapasiteye sahip olup olmadığına ilişkin görüşlerini genel olarak değerlendirdiğimizde Eğitim Sen üyelerinin Eğitim Sen'in geçmişten getirdiği mücadele birikimiyle bu kapasiteye sahip olduğunu ancak iktidardan kaynaklanan baskılar nedeniyle bunu yeterince yapamadığını düşündüklerini söyleyebiliriz. Katılımcı L “...öyle bir yapı var. Önemli bir mücadele geçmişti var. Ama şu an yeterince yapamıyoruz. Hem konjonktür gereği, hem iktidarın baskısı nedeniyle özellikle kitleleşme anlamında örneğin 5 yıl öncesinin gerisindeyiz. Yaşanan sürgünler, usulsüz soruşturmalar en bariz örnekleri. Eğitim Sen'in almış olduğu eylem kararlarına veya ilkeleri doğrultusunda eylem ve etkinlikler düzenleyen üyelerine yönelik hem idari hem adli düzeyde açılmış bir sürü soruşturma var. Okul veya ilçe milli eğitim müdürlerinin üyelere dönük istifa baskısı var. İl milli eğitim müdürlüğünün insanlara Eğitim Sen'den istifa edersen seni müdür veya müdür yardımcısı yaparız sözlerini çok duyduk. Bu baskılara dayanamayıp istifa edenlerde oldu, dik duranlarda oldu. Sendikaların son yıllardaki üye sayılarına bakarsak bu durumu daha net görebiliriz.” diyerek bu konuda yaşanan sorunları ifade etmiştir.

Eğitim Sen'in eğitimin güncel sorunlarını işyerlerinde tartıştırmadığı ve üyelerine bu konularda bilinç geliştirici çalışmalar yapıp yapmadığı konusunda öğretmenlerin Eğitim Sen'in genel olarak bunu yapmadığı görüşü ortaya çıkmıştır. Katılımcı B “...ama bizim sendikamızın ideolojik aygıtlarının iyi çalıştığını söylemek mümkün değil. Çünkü bildirilerimiz, dergilerimiz insanların anlayabileceği dilde bile değil.” diyerek yayınların yetersizliğini ifade etmiştir. Katılımcı J ise “Belki herkesin söyleyecek bir şeyi var ama disiplin soruşturması mı geçiririm, gözaltına mı alırım, sürgün mü edirim gibi korkular yaşıyor eğitim emekçileri. Yoğun bir baskı var ve baskının sonucu olarak insanlar sessiz kalmayı tercih ediyor. Sadece eğitim sisteminin sorunları değil okul içinde yaşanan bir sorunda dahi tavır almaktan korkuyor. Ülkedeki politik atmosfer iş yerlerinde bunların tartışılmasına izin vermiyor.” diyerek baskıların bunu engelleyen nedenlerden biri olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı K “Üyelerin bir kısmında ciddi bir vurdumduymazlık var. Ayrıca

grupsal çekişmelerinde bunu engellediğini düşünüyorum.” diyerek sendika içi nedenleri ifade etmiştir.

Sendikacılık kavramına ilişkin öğretmenlerin ürettiği metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde, benzetimlerin insan, doğa, sosyal etkinlik, kahramanlık ve diğer olmak üzere beş sınıfta toplandığı görülmektedir. Özellikle insan grubunda üretilen metaforlardan hamallık ve kahramanlık grubundan kahramanlık metaforlarının Eğitim Sen açısından sendikacılığa ilişkin özveriyi ve gönüllülüğü dile getirmesi açısından dikkat çekicidir. Diğer taraftan doğa grubu altında üretilen orman ve ağaç dalları ile sosyal etkinlik grubu altında üretilen imece adlı metaforlar Eğitim Sen’li olmak açısından olumlu olarak ele alınmış olup, bir arada yaşama ve birlikte iş üretebilmeyi belirtmişlerdir.

Araştırma sonunda elde edilen bulgulara dayalı olarak varılan genel sonuçlar ile bu sonuçlar çerçevesinde bazı önerilerde bulunulmuştur. Bu araştırma bulguları çerçevesinde aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

Eğitim Sen’in karar alma süreçlerine üyelerin de rahatlıkla katılımını özendirerek tedbirler alınmalıdır.

Tüm üyelerin seçimlerde oy kullanabildiği ve sendika yürütme kurullarında tüm grup ve bireylerin temsiliyet hakkı kazanabileceği bir seçim sistemine geçilmelidir.

Eğitim Sen 4688 sayılı Sendikalar Yasası’nın emekçiler lehine grevli-toplu sözleşme hakkını da içerecek şekilde düzenlenmesi için diğer sendikalara da örnek olacak fiili adımlar atmalıdır.

Eğitim Sen sendika-siyaset ilişkisinde bir denge kurmalı, ülkede yaşanan sorunlarda barıştan, kardeşlikten, bir arada yaşama talebinden geri adım atmayarak siyasetten ve siyasi partilerden kopuk olmamalı ama hiçbir siyasi partinin de arka bahçesi olmamalıdır. Bu konuda hem üyelerine hem de tüm eğitim emekçilerine güven verecek tedbirleri almalıdır.

Eğitim Sen yürütme kurullarında görev alan bireylerin her konuya hakim olmalarını, her konuyu bilmelerini beklemek doğru olmaz. Bu nedenle genel merkez düzeyinde herhangi bir gelişme olduğunda veya bir konuyla ilgili broşür hazırlanacağında bunları herkesin anlayabileceği bir dilde kaleme alacak bir uzmanlar kurulu oluşturulmalıdır.

Eğitim sisteminde yaşanan dönüşüme karşı- gericileşme, özelleştirme, yükümlü vb- daha etkin bir muhalefeti toplumun diğer kesimleriyle- veliler vb- örgütlemelidir.

Eğitim Sen kadın eğitim emekçilerinin taleplerini dikkate alarak çalışmalarını planlamalı, kadınların sendikadaki temsiliyetlerini eşitleyecek tedbirleri almalıdır.

Tüzuksel bir engel olmamasına rağmen eğitim sistemi içinde tıpkı “parça başı” ya da “götürü usulü” iş yapan işçiler gibi iş güvencesiz olarak, her türlü mali, sosyal ve özlük haklarından yoksun olarak çalıştırılan ücretli, vekil öğretmenler, dersane öğretmenlerinin güvenini kazanacak, onları örgütleyecek çalışmalar yapılmalıdır.

Eğitim Sen tarafından en son 2014 yılında yapılan eğitim emekçilerinin yaşadıkları sorunlar, örgütlenme durumları ve sendika ilişkileri çalışması yılda bir yapılmalı, buradan çıkan sonuçlar tüm üyelerle paylaşılmalı ve genel merkez yürütme kurulu her yıl bir rapor hazırlayarak üyelerden gelen taleplerin karşılanma düzeylerini ve karşılanamama nedenlerini üyeleriyle paylaşmalıdır.

DİPNOT

1-Eğitim Sen 1995 yılında kurulmuş ve yasal statüsü 25.06.2001 yılında çıkarılan 4688 Kamu Görevlileri Sendikaları Yasası'yla gerçekleşmiştir. Katılımcılar A, B, E, F, G, H, J, K, L üyelikleri 2001 yılı öncesinden olmasına rağmen bu çalışmada 2001 yılı esas alınmıştır.

KAYNAKÇA

Aydoğanoglu, E.(2010). *Sendikalar ve İşyeri Örgütlenmesi*. Ankara: Kültür Sanat Sen.

Aydoğanoglu, E.(2011). *Dünyada ve Türkiye’de Sendika-Siyaset İlişkisi*. Ankara: Kültür Sanat Sen.

Eğitim Sen “Hakkımızda” <http://egitimsen.org.tr/hakkimizda/> (Erişim Tarihi:15/ 08/2015)

Eğitim Sen (2011a). “Tüzük”. tarihinde <http://egitimsen.org.tr/hakkimizda/tuzugumuz/> (Erişim Tarihi: 15/08/2015)

- Eğitim Sen Yükseköğretim Bürosu (2014). *Eğitim ve Bilim Emekçilerinin Yaşadıkları Sorunlar, Örgütlenme Durumları ve Sendika İlişkileri*. Ankara:Eğitim Sen
- Erdem, S.,Evren, S. &Yıldırım, C. (1995). *Eğitim Emekçileri Tarihi: Encümen-i Muallimin'den Eğitim Sen'e*. İstanbul: Bireşim.
- İnceoğlu,E./Kayıkçı,K. “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğretmenlerin Sendikaların İşleyişine İlişkin Algıları” Çağdaş Eğitim Dergisi (Cilt:64, Sayı:371) 22-29
- Kayıkçı, K. (2013). Türkiye’de Kamu ve Eğitim Alanında Sendikalaşma ve Öğretmen ile Okul Yöneticilerinin Sendikalardan Beklentileri. *Amme İdaresi Dergisi*, 46, 99-126
- Landis, J. R. & Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33, 159-174.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods* (2nd ed.) Newburry Park, CA:Sage.
- Resmi Gazete(2015). “4688 SAYILIKAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI VE TOPLU SÖZLEŞME KANUNU GEREĞİNCE KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI İLE KONFEDERASYONLARIN ÜYE SAYILARINA İLİŞKİN 2015 TEMMUZ İSTATİSTİKLERİ HAKKINDA TEBLİĞ” <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150708-9.pdf> (Erişim Tarihi: 15/ 08/2015)
- Sarpkaya, R. (2006). Eğitim Sendikalarından Öğretmenlerin Beklentileri. *Eğitim Araştırmaları*, 22, 188-200.
- Taşdan, M. (2013). *Eğitim İşkolundaki Sendikalara İlişkin Öğretmen Görüşleri; Nitel Bir Araştırma* . Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Vol.15, No:1 , 231-265
- Üzüm, T. (2011). *Kesk Tarihi*. İstanbul: Kalkedon
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.